

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 17. julija 1981
Leto XXXIII. - Štev. 14
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Kdo bo jedel iz Cecovinijevega krožnika?

Ob novem poskusu dogovarjanja med LpT, KD in laičnimi silami

K sledečemu članku moramo na kratko pripisati vest, oziroma odločitev predsednika pokrajinskega nadzornega odbora, da bo danes dopoldne podpisal dekret s katerim bo imenoval komisarja «ad actum» za odobritev občinskega proračuna. Komisar bo moral proučiti dokument za finančno leto 1981, ki ga je skupščina, kot znano, zavrnila že 1. julija. Predčasne volitve so torej v tem trenutku skoraj neizbežne.

Najosnovnejše pravilo demokracije pravi, da vlada, ali občinska uprava, ki nimata večine — odstopita. To je veljalo doslej povsod, ne velja pa v Trstu, kjer se «Lista za Trst» poživlja na demokratična pravila in misli, da ima nekako od boga pravico, da ohranja svojo vodilno vlogo v mestu in v krajevnih upravah.

V krajevnih upravah velja, da je osnovni politični dokument, ob katerem stranke preverjajo svoje odnose — občinski proračun. V Trstu je Cecovinijeva uprava že od samega začetka pokazala, kako pojmuje proračunsko preverjanje. Ne briga jih, če občinski svet proračun odobri ali ne: Cecovini ostaja na svojem mestu in ga noče zapustiti. V tem so «meloni» trikrat slabši od najslabše izmed demokrščanskih uprav.

Leta 1979, ob predložitvi prvega proračuna, je Cecovinijeva uprava že povedala, da ne namerava odstopati, čeprav ji je občinski svet izglasoval resolucijo, v kateri jo poziva k odstopu. Šlo je torej za pravo formalno «nezaupnico», a se «meloni» nanjo niso zmenili. Zakaj? Pri tem jim je priskočil na pomoč zakon o krajevnih upravah, ki je bil izglasovan še v fašističnem obdobju in odraža duha tistih časov. Med drugim ta zakon ne predvideva obveznega odstopa, ker si fašisti s svojim sistemom niso predstavljali demokratičnih metod. Zdrava pamet in dejstvo, da živimo v demokratični republiki, pa «melonom» niso narekovali take dolžnosti. Raje se oprijemajo ostankov fašistične miselnosti in zakonodaje, ki jim je v tem primeru po godu.

Vsa poznejša leta se je ponavljalo isto. Cecovini je povedal, da ne bo odstopil s svojega mesta, obenem pa izsiljeval KD, ki se je tudi nekajkrat vzdržala glasovanja in tako omogočila LpT, da je ohranila svojo relativno večino.

Letos ni bilo prav tako. Občinski proračun je svet zavrnil z absolutno večino glasov, pokrajinski nadzorni odbor pa je ugotovil, da so zapadli zakonski roki za izglasovanje tega dokumenta. Zato je pozval tržaški občinski svet,

naj takoj odobri proračun, sicer bo poslal na občino komisarja «ad acta», da spremeni proračun in s tem sproži postopek za razpust občinskega sveta in sklic novih volitev prihodnje pomladi.

Cecovinijeva uprava je bila prepričana, da bo lahko tudi tokrat obšla zakone, za katere misli, da so ji prirojeni in da jih lahko samovoljno razume. Niti si ni delala skrbi ob dejstvu, da sta celo predstavnika LpT v pokrajinskem nadzornem odboru glasovala proti odložitvi proračuna in za komisarja, ker sta se zavedala, da je zakon dovolj jasek in neizpodbiten.

«Odvetnik» Cecovini je tedaj začel pisati pisma pokrajinskemu nadzornemu odboru, v katerih je dokazoval, da se nadzorni odbor moti in da je on pač «nezmotljiv». Toda tokrat mu ni uspelo.

Zdi se pa, da je medtem bil izpostavljen novim političnim pritiskom. Predvsem s strani KD, ki se očitno boji novih volitev, ker misli, da bodo zanjo porazne. Za splošne interese tržaškega mesta in prebivalstva očitno ne mislita ne KD, še najmanj pa LpT, ki si je postavila ohranitev oblasti kot edini in izključni cilj.

Tako je prišlo do mrzličnih pogajanj, za katere pa javnost ni smela vedeti preveč. Vse v imenu tako imenovane «upravljivosti», ki se ji po domače pravi — vladati za vsako ceno.

«Lista» ve, da je navdušenje Tržačanov zanjo delno splahnelo, predvsem pa se sedaj boji izolacije v odnosu do javnega mnenja, ki ga je tako spretno manevrirala. Če pogledamo praktično, kaj je botrovalo uspehu LpT, bomo ugotovili, da se je zelo spretno posluževala treh propagandističnih tribun: Alessijevega «Piccola», nato prav tako Alessijeve «Telequattro» in končno, najvažnejše tribune — županstva tržaške občine. Kriza bi ji odvzela še zadnjo, če upoštevamo, da «Piccolo» sedaj trdno nadzoruje KD, «Tele4» pa je prešla v roke amorfnih skupini, ki se noče kompromitirati s politiko.

Cecovinijev načrt ni nov. Že pred leti je pojasnil, da mu ne gre za uspeh LpT,

pač pa za ponovno oblikovanje «nacionalnega in konzervativnega bloka» v Trstu. Zato je s tribune v kinu «Nazionale» proglasil, da je KPI «sovražnik številka ena» za Listo in njene pristaše ter predlagal zavezništvo «fifty-fifty» med LpT in KD. Demokristjani so, po Tombesijevi zmagi v stranki, pripravljali že dve leti na srečanje, vendar nočejo z listo sami. Potrebno jim je določeno kritje, ki ga iščejo pri manjših tako imenovanih laičnih strankah: PSI, PSDI, PRI in Slovenski skupnosc.

Tako je med zadnjimi mrzličnimi pogajanjmi prišel končno na dan predlog KD. Zmenili naj bi se za upravljanje pokrajine in občine, v obeh primerih brez komunistov, oziroma proti nam. Cecovini naj bi ostal tržaški župan, v občinski odbor pa naj bi vstopili predstavniki LpT, KD, PSI, PSDI, PRI in SSk, po ključu 6-6-4. Šest odbornikov za listo, šest za KD in po enega ostali. LpT pa ni ugriznila v to jabolko. Zanj bi bilo prekislo, ker bi v odboru izgubila večino in torej odločilno vlogo. Svoj čas je Cecovini dejal, da bo ponudil ostalim strankam «umazan krožnik s pasjo brozgo». Če ga bodo hotele pojesti, prav, sicer pa bo Lista šla naprej po svoji poti. Seveda Cecovini sedaj ne more sam pokusiti iz tega krožnika. Od tod prvotno negodovanje LpT in nov poskus zavlačevanja do ponedeljka, ko se je sestal občinski svet na seji, ki bi lahko bila dejansko zadnja seja tržaškega občinskega sveta. Rok za odobritev proračuna je namreč zapadel opolnoči tistega dne. Toda KD in LpT sta se dogovorili, da bodo skušali rok odložiti vsaj za tri dni. V tem času bi namreč Damoklejev meč razpusta občinskega sveta prisilil stranke k dogovoru in sicer na pogojih, ki jih je določila Lista: «meloni» naj bi ohranili župana in predsednika pokrajine, v zameno pa bi ostopili KD in ostalim strankam polovico odborništev. Niti enega več, ker samo tako lahko ohrani LpT večino v občinskem in pokrajinskem odboru, čeprav je nima ne v pokrajinskem, niti v občinskem svetu. Bo KD sprejela tak «levji dogovor»? Vse kaže, da bi to rada storila. Odprto pa ostaja vprašanje, kaj bodo rekly ostale stranke in med njimi predvsem tovariši socialisti in Slovenska skupnost. Po dogodkih v zvezi z dvojezičnimi transparenti in glede na protijugoslovansko in protislovensko zadržanje Liste se človek res

(Nadaljevanje na 8. strani)

Spadolini in Slovenci

Pismo sen. Gerbec novoizvoljenemu predsedniku vlade

Spadolinijeva vlada je po glasovanju v poslanski zbornici povsem polnomočna. Prejela je namreč zaupnico, za katero je glasovalo 369 poslancev, proti pa 247. Za zaupnico so glasovali predstavniki petih strank vladne koalicije, to je demokristjani, socialisti, socialdemokrati, republikanci in liberalci, podprli pa so jo tudi poslanci južnotirolske ljudske stranke in «Union Valdôtaine».

V opoziciji ostanejo komunisti, predstavniki neodvisne levice in stranke proletarske enotnosti, radikalci in misovci.

Razprava v parlamentu je trajala ves teden, najprej v senatu, nato pa še v poslanski zbornici. V tem okviru je bilo omenjeno tudi pereče vprašanje slovenske manjšine v Italiji, oziroma naše globalne zaščite, glede katere sta se prejšnja predsednika vlade — to sta Cossiga in Forlani — v svojih nastopnih govornih vendarle obvezala, da bo vlada predložila parlamentu svoj zakonski osnutek, ki naj bi temeljil na triletnem delu posebne vladne komisije in nasvetih deželne vlade Furlanije-Juljske krajine.

Take obveze pa tokrat Spadolini ni prebral. Nasprotno, le bežno je omenil «zapletene in delikatne probleme Furlanije-Juljske krajine» in poudaril, da je vlada z njimi seznanjena.

Stavek je bil presplošen, da bi ga lahko razumeli kot namig na nujnost odobritve zaščitnega zakona, posebno še, ker je vprašanja Južne Tirolske in Doline Aoste obravnaval razmeroma širše in globlje.

Na to so ga opozorili v parlamentarni razpravi in celo večkrat. Začel je v senatu predstavnik tridentinske ljudske stranke Fontanari, ki je pred časom podpisal zakonski osnutek Slovenske skupnosti za zaščito naše manjšine. Fontanari je opozoril Spadolinija na odprto vprašanje zaščite slovenske manjšine, pri tem pa je dodal, da gre za vprašanje dobre volje, saj ne terja pretiranih finančnih bremen.

Za njim je vprašanja slovenske manjšine omenil načelnik komunističnih senatorjev Perna. Spadolinija je namreč opozoril, da je specifično vprašanje naše dežele prav v tem, da slovenska narodna skupnost že predolgo čaka na svoj zaščitni zakon.

Podrobneje je zatem naša vprašanja obravnaval v svojem posegu socialistični senator Bruno Lepre, ki je prvi podpisnik socialističnega zakonskega osnutka. Lepre je Spadoliniju orisal naš problem in utemeljil zahtevo po tem, da parlament vendarle odobri dober zaščitni zakon.

Senatorka Jelka Grbec ni posegla v razpravo, pač pa je Spadoliniju poslala daljše pismo, v katerem ga je podrobno seznanila z odprtimi vprašanji naše narodnostne skupnosti in na dejstvo, da ie

posebna vladna komisija zaključila s svojim delom.

Kljub vsem tem posegom pa predsednik vlade v svoji repliki v senatu ni spremenil svojega pristopa.

Nadaljevalo se je te dni v poslanski zbornici. V razpravo je posegel socialistični poslanec Loris Fortuna, ki je tudi podpredsednik zbornice. Tudi on je Spadolinija pozval, naj upošteva pereča vprašanja Slovencev v Italiji in naj torej omogoči odobritev globalnega zaščitnega zakona.

V svoji repliki je Spadolini kljub temu posvetil več pozornosti posegu tržaške poslanke Liste za Trst, Aurelie Gruber Benco, kateri je zagotovil, da bo pozorno sledil vprašanjem našega mesta in obljubil nekatere posege. Tedaj ga je glasno prekinil tržaški komunistični poslanec Antonino Cuffaro. Zakričal je, da Slovenci že 30 let čakamo na zaščito svojih pravic. Prekinitev je v takih primerih nekaj neobičajnega in je spravila Spadolinija v zadrego. Takoj je odgovoril, da je pač še sedaj postal predsednik vlade in da bo preveril, kaj je treba narediti.

Malo pozneje pa je v odgovoru Lorisu Fortuni dejal, da bo vlada aktivirala vsa parlamentarna sredstva, kot so naprimer že vloženi zakonski osnutki, da se vprašanje premakne z mrtve točke.

V odgovoru poslanki Gruber Benco pa je Spadolini zagotovil, da se bo vlada glede izvajanja osimskih sporazumov posvetovala z zainteresiranimi subjekti. Za katere subjekte gre, spet ni jasno. Če bi pa lahko domnevali, da spada med pogodbene obveznosti Italije, ki izhajajo iz osimskega sporazuma, tudi globalna zaščita naše manjšine, tedaj bi se morala vlada bržkone posvetovati tudi s slovensko manjšino, ki že dolga leta nastopa do italijanskih oblasti kot samostojen osebik in sicer preko enotnih delegacij. Nobenega dvoma ni, da bo tudi tokrat enotna slovenska delegacija zahtevala srečanje z novim predsednikom vlade Spadolinijem. Doslej so bili vsi predsedniki vlade — Colombo, Andreotti, Cossiga, Forlani — podrobno seznanjeni z našim narodnostnim vprašanjem. Isto velja za Spadolinija, ki se ne bo mogel več izgovarjati s tem, da je pač nov predsednik vlade in da se mora še le pozanimati, kaj je treba storiti.

Iskreno povedano pa je pot, ki jo je le bežno nakazal v odgovoru Lorisu Fortuni, morda najboljša, če jo vzamemo dobesedno. Rekel je namreč, da bi parlament moral začeti razpravo o že obstoječih zakonskih osnutkih. To naj bi pomenilo, da bi se vlada odpovedala lastnemu osnutku, vendar pa bi ne ovirala parlamentarne razprave o obstoječih. To so, za globalno zaščito manjšine, zakoni komunistične partije, socialistične stranke in Slovenske sku-

pnosti. O njih bi bila morala že razpravljati, konec maja, pristojna komisija za ustavna vprašanja v senatni zbornici. Razpravo so prekinili prav zato, ker je istega dne izbruhnila vladna kriza. Če bi sedaj komisija začela tam, kjer je nehala, se pravi pri zakonih o zaščiti slovenske manjšine, bi se stvar za nas zadovoljivo iztekla. Med drugim bi se lahko vlada okoristila z nekim formalnim aspektom vprašanja. Pravilnik zakonodajnih zbornic določa namreč, da je treba več zakonskih osnutkov usklajevati in združiti. Zato izbere pristojna komisija besedilo, ki je bilo prvo predloženo zbornici. V tem primeru je torej osnovno besedilo zakona, ki ga je v imenu socialistične stranke predložil Bruno Lepre. PSI pa je tudi edina vladna stranka, ki ima svoj zakon o zaščiti Slovencev. Vlada bi lahko to vzela na znanje in izjavila bi, da osvaja osnutek ene izmed vladnih strank.

Bo to mogoče? Težko je reči, če bo stvar tako preprosta. Vsekakor pa se Slovincem mudi, saj si ne moremo predstavljati moralne obnove Italije, niti korenite reforme njenega sistema, ne da bi pri tem rešili temeljnega ustavnega vprašanja, kot je globalna zaščita vseh Slovencev v Italiji.

st.s

Spoštovani predsednik! Dovolite mi, da Vam izrazim svojo zaskrbljenost, ker tako v vašem programskem govoru kot tudi v zaključkih, ki ste jih potegnili med razpravo o zaupnici, niste sprejeli nobene formalne obveze glede odprtih vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino v Italiji.

Prav gotovo ste seznanjeni z dejstvom, da so Slovenci edina narodnostna manjšina v državi, ki še ni dobila zakona o globalni zaščiti, kar nasprotno velja za ostali narodnostni manjšini, ki živita v ostalih dveh deželah s posebnim statutom; da edina državna zakona, ki sta bila odobrena v prid Slovincem, zadevata stalež in osebje slovenskih šol; da so bili, v teku zakonodajnih dob, ki so se zvrstile od leta 1970 dalje, predloženi parlamentu številni zakonski osnutki za globalno zaščito, ki pa niso bili nikoli sprejeti.

Leta 1977 je na enotno pobudo predstavnikov organizacij Slovencev v Italiji takratni predsednik Andreotti ustanovil posebno vladno komisijo, ki jo je sestavljalo šestnajst predstavnikov italijanske večine in pet zastopnikov slovenske manjšine, ki je imela nalogo, da preučijo vprašanje in izoblikujejo predlog za vlado.

Komisija je delovala kar tri leta in končala svoje delo ob koncu decembra janskega leta, ne da bi prišlo do soglasnega sklepa. Istočasno sta se pred-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Kultura sožitja na naših festivalih

Številni obiskovalci so prisluhnili tamburaškemu ansamblu «Quarnero» z Reke

Kot vsakikrat je bila dvorana za koncert TPPZ «Pinko Tomažič» polna do zadnjega kotička

Naš list izhaja v trenutku, ko je na višku osrednja prireditev komunističnega tiska (Unità, Delo, Lavoratore) na tržaškem gospodarskem razstavišču. Naš zapis pa ne velja samo tej osrednji pokrajinski prireditvi v Trstu, pač pa vsem podobnim poletnim kulturno političnim prireditvam na celotnem prostoru, kjer živimo Slovenci vzdolž italijansko-jugoslovanske meje, torej na Goriškem, v Brdih, v Benečiji. Povsod prirejajo krajevne sekcije KPI te praznike, ki niso samo priložnost lepega razvedrila, za zabavo ali prigrizek, pač pa predvsem množična srečanja komunistov z vsemi občani, priložnost za diskusijo in soočanje naših predlogov. So predvsem način, kako že desetletja komunistična partija zbira prispevke za svoj tisk, ki ga ne plačujejo industrijski mogotci, niti Moskva, pač pa naši ljudje, preprosti delavci in kmetje, študentje in gospodinjice, ki si privoščijo nekaj uric na teh praznikih.

Naši festivali tiska so politične prireditve, vendar jim dajejo osnovno značilnost kulturne točke programa. Res s ponosom lahko zapišemo, da so naši prazniki največje kulturne prireditve v poletnem premoru. Na festivalih tiska KPI lahko najdeš domala vse: od mednarodne folklore do vrhunskega teatra, od kantavtorjev za mladino do pevskih zborov, od sodobnega eksperimentalnega gledališča do jaza in samostojnih glasbenih nastopov.

V naših krajih je osnovna značilnost naših kulturnih programov predvsem v njihovi širini. Tako smo lahko prisostvovali prireditvam mednarodne solidarnosti, kot sta bila nastopa partizanskega zbora ali pevcev iz zatiranega Salvadorja, nato napredno kulturo iz Italije (zbor obiralk riža iz Bentivoglia), kulturo italijanske manjšine v Istri (ansambel Fratellanza z Reke), sodobno glasbo za mladino s kantavtorjem Tomažem Domlajem.

Naj takoj povemo, da v pripravi kulturnega programa naših poletnih prireditev sodelujemo tudi s tovariši onstran meje, z mestnim komitejem ZKS za Ljubljano, z obalnim komitejem ZKS iz Kopra, komitejem ZKH iz Buj in Umaga ter Unijo Italijanov iz Istre in Reke. Na tak način želimo prikazati tržaškemu občinstvu, kaj pojmujejo z besedami, da mora biti v Trstu uresničena «kultura sožitja». To so vendar doslej edine priložnosti, ko se italijanska publika lahko približa ustvarjalnosti slovenske manjšine v Italiji, italijanske v Jugoslaviji in sploh kulturnim dosežkom jugoslovanskih narodov.

Na to smo upravičeno ponosni. Obisk prvih dni festivala na velesanju pa je bil najboljša nagrada za trud, ki so ga aktivisti KPI vložili že pred meseci in najtrše v zadnjih tednih.

Nekaj gradiva o stanju na Poljskem

V dneh, ko bo DELO spet izšlo, se bo v Varšavi pričel izredni kongres poljske združene delavske partije. Kongres bo začrtal osnovne smernice socialistične obnove na Poljskem, soočiti pa se bo moral s perečimi problemi, ki so nastali po delavskih stavkah avgusta lani in dogovoru o ustanovitvi samostojnih samoupravnih sindikatov. Iskreno povedano se zdi, da je »samoupravnega« v SO-LIDARNOSTI kaj malo, veliko pa »samostojnosti«. Ne glede na to pa vztrajamo pri stališču KPI, da morajo Poljaki sami reševati svoje probleme, brez vsakršnega tujega vmešavanja.

O dogodkih na Poljskem so že večkrat poročali in še bomo, tokrat pa bi radi posredovali bralcem nekaj dokumentacije.

Objavljamo zato besedilo pisma CK KP Sovjetske zveze poljskim voditeljem in sicer v besedilu, ki ga je posredoval francoski dnevnik »Le Monde« ter intervju sindikalnega voditelja Lecha Wałęse nemeški reviji DER SPIEGEL.

UREDNIŠTVO

» Ofenziva protisocialističnih sil ogroža varnost nas vseh «

Pismo, ki ga je 5. junija 1981 poslal Centralni komite KP Sovjetske zveze poljskemu centralnemu komiteju

Le-Monde

Dragi tovariši!

Centralni komite komunistične partije Sovjetske zveze vam pošilja to pismo, ker je globoko zaskrbljen zaradi usode socializma na Poljskem, zaradi Poljske kot svobodne in neodvisne dežele.

Ta korak nam narekuje zanimanje, ki ga kot člani partije čutimo za dogajanje v poljski komunistični partiji, v vsem bratskem poljskem narodu in v socialistični Poljski kot članici varšavskega pakta in Sveta za vzajemno pomoč. Sovjetski in poljski komunisti so se z rano ob rami borili proti fašizmu in so bili povezani vsa leta po vojni. Naša partija in Sovjetska zveza sta pomagali poljskim tovarišem pri ustvarjanju novega življenja. In ne morem drugače, kot da smo zaskrbljeni zaradi smrtno nevarnosti, ki danes grozi revolucionarnim pridobitvam poljskega naroda.

Odkrito povemo: nekatere težnje prejšnjega vodstva v razvoju Ljudske republike Poljske, zlasti na ideološkem področju in na področju gospodarske politike, so pri nas že več let zbujale skrb.

V skladu z duhom sodelovanja med KP SZ in PZDP smo o tem spregovorili z voditelji na pogovorih na najvišji ravni in na drugih srečanjih. Žal teh prijateljskih opozoril, kakor tudi globoko kritične izjave v PZDP niso upoštevali in jih je celo prezrla. Zato je na Poljskem izbruhnila globoka kriza, ki se je razširila na vse politično in gospodarsko življenje v deželi.

Spremembo celotnega vodstva PZDP, okrepljena prizadevanja za premagovanje hudih zmot in kršitev pravil izgradnje socializma, za ponovno pridobitev zaupanja množic, predvsem pa vsega delavskega razreda v partijo ter za okrepitev socialistične demokracije smo spremljali z globokim razumevanjem.

Prve dni krize se nam je zdelo pomembno, da se partija odločno upre poskusom sovražnikov socializma, da bi se v skladu s svojimi dolgoročnimi cilji okoristili z nastalimi težavami. Toda tega ni storila. Nenehno popuščanje protisocialističnim silam in njihovim zahtevam je pripeljalo do tega, da se je PZDP korak za korakom umikala pritisku notranje kontrarevolucije, ki jo podpirajo tuja središča imperialističnih napadov.

Danes je položaj ne le nevaren, temveč je privedel deželo v kritičen položaj. Drugačne ocene ni mogoče narediti. Sovražniki socialistične Poljske se ne skrivajo, zlasti pa ne skrivajo svojih namenov. Borijo se za oblast in jo že dobivajo. Osvajajo položaj za položajem. Kontrarevolucija uporablja kot udarno silo skrajno krilo Solidarnosti. Omrežila je delavce, ki so včlanjeni v poklicni sindikat in jih pritegnila v zločinsko zaroto proti ljudski oblasti. Nastaja protikomunistični in protisovjetski val. Imperialistične sile se vedno bolj drzno vmešavajo v notranje zadeve na Poljskem.

Resna nevarnost, ki grozi socializmu na Poljskem, ogroža tudi sam obstoj neodvisne države Poljske. Če bi prišlo do najhujšega in bi sovražniki socializma prišli na oblast, če Poljska ne bi bila več deležna zaščite s strani socialističnih dežel, tedaj bi pohlepne roke imperializma v hipu segle po njej. Kdo bi tedaj lahko zagotovil neodvisnost, suverenost meja Poljske kot države? Nihče.

Tovariši, spominjate se srečanja voditeljev bratskih dežel komunistične skupnosti v Moskvi 5. decembra 1980. 4. marca 1981 se je sovjetsko vodstvo pogovarjalo z delegacijo PZDP na šestindvajsetem kongresu KP SZ. 23. aprila letos se je delegacija KP SZ srečala s celotnim poljskim vodstvom. (To delegacijo je vodil Suslov, član politbiroja in sekretar KP SZ). Na teh srečanjih, pa tudi ob drugih priložnostih, smo omenili svojo vedno večjo zaskrbljenost zaradi delovanja protirevolucionarnih sil na Poljskem. Govorili smo o tem, da je nujno premostiti zmede v vrstah PZDP, o odločni obrambi njenega vodstva pred napadi sovražnikov in o obrambi ljudske oblasti ter ji ponudili zaščito.

Zlasti smo opozorili na to, da je nasprotnik prevzel nadzorstvo nad javnimi občili, ki so v veliki večini postala orodje protisocialističnega delovanja in izrabljanja za spodkopavanje socializma in razkrajanje partije. Opozorili smo na to, da partija ne bo dobila bitke, dokler tisk, radio in televizija ne bodo delali za PZDP, temveč za sovražnike.

Močno smo poudarili, da je v deželi neogibno treba okrepi ugled organov javne varnosti in armade in jih braniti pred prizadevanji protirevolucionarnih sil. Če so poskusi obkroževanja in razkrajanja organov javne varnosti, milice pa tudi armade uspešni, to pomeni praktično razorožitev socialistične države in prepustitev te države na milost in nemilost razrednim sovražnikom.

Poudariti hočemo, da so ob vseh teh vprašanjih S. Kania, W. Jaruzelski in drugi poljski tovariši izrazili soglasje z našimi stališči. Vendar pa je dejansko vse ostalo nespremenjeno in ni prišlo do nobenih izboljšav v politiki popuščanja in kompromisov. Prepuščajo položaj za položajem, ne da bi upoštevali dokumente zadnjih plenitev, ki so ugotavljali stanje protirevolucionarne nevarnosti. Do sedaj ni bilo nič ukrenjeno proti njej in organizatorjev protirevolucije nihče neposredno ne omeni.

V zadnjem času je postal še posebno zaskrbljujoč položaj v PZDP. Do kongresa ne manjka dosti več kot mesec dni. Kljub temu v volilni kampanji prevladujejo socializmu sovražne sile. Neredko prihajajo v vodstvo lokalnih partijskih organizacij ljudje, ki so izbrani na slepo srečo in ki odkrito zagovarjajo oportunistična stališča ter sodelujejo v delegacijah konferenc in kongresov. Ta podatek ne more zbujati drugega kot zaskrbljenost. Zaradi številnih manipulacij revizionistov in oportunistov, sovražnikov PZDP, izkušeni aktivisti, ki so popolnoma predani partiji in katerih ugled in morala sta neomadeževana, ostajajo ob strani.

Dejstvo, da je med delegati, ki so bili izbrani za bližajoči se kongres, zelo majhno število komunistov iz delavskih vrst, je prav tako zelo zaskrbljujoče. Priprave za kongres so zapletene zaradi tako imenovanega gibanja »horizontalnih struktur«, ki so ga sprožili oportunisti, da bi poslali na kongres ljudi, ki so jim neogibno potrebni, da bi tako usmerili svojo dejavnost v tisto smer, ki je zanje ugodna.

Ne gre izključevati možnosti, da bi med samim kongresom lahko prišlo do poskusa odločilnega udara marksistično-leninističnim silam v partiji, kar bi povzročilo njeno odpravo.

Zlasti bi radi povedali, da zadnje mesece protirevolucionarne sile pospešeno razširjajo protisovjetsko dejavnost vseh vrst, ki naj bi uničila vse dosežke naših dveh partij in obudila nacionalistična in protisovjetska čustva v raznih slojih poljske družbe. Ti obkroževalci in lažnivci se ne ustrašijo ničesar. Trdijo, da Sovjetska zveza »ropa Poljsko«, tako pa govorijo, ne da bi upoštevali, da je Sovjetska zveza dajala in še daje v tem težkem obdobju ogromno dodatno materialno pomoč. Tako govorijo o deželi, ki s svojimi pošilkami nafte, plina, rudnin in bombaža po cenah, ki so eninpolkrat nižje od svetovnih cen, dejansko zalaga poglavitve veje poljske industrije.

Spoštovani tovariši, ko se obračamo na vas s tem pismom, ne mislimo le na svojo zaskrbljenost zaradi bratske Poljske, na pogoje in možnosti sovjetsko-poljskega sodelovanja v prihodnje. V nič manjši meri nismo zaskrbljeni, podobno kot bratske partije, zaradi tega, ker ofenziva sovražnih protisocialističnih sil v LRP ogroža koristi vse naše skupnosti, njeno enotnost, neokrnjenost in varnost njenih meja. Da, varnost nas vseh.

Imperialistična reakcija podpira in spodbuja poljsko kontrarevolucijo in ne skriva upanja, da bo po tej poti spremenila v svojo korist razmerje sil v Evropi in v svetu. Imperializem dejavno izrablja poljsko krizo za klevetanje gospodarskega sistema, idealov in načel socializma. Izrabljajo jo za nove napade na mednarodno komunistično gibanje.

Zato PZDP ne nosi le zgodovinske odgovornosti za usodo lastne dežele, njeno neodvisnost in napredek, za socializem na Poljskem. Tovariši, nosite tudi ogromno odgovornost za skupne koristi socialistične skupnosti.

Menimo, da se je še mogoče izogniti najhujšemu in nacionalni katastrofi. V PZDP je mnogo poštenih in odločnih komunistov, ki so se pripravili na dejanji boriti za ideale marksizma in leninizma, za neodvisno Poljsko. Na Poljskem je mnogo ljudi, ki so vdani socialistični stvari. Delavski razred, delovni ljudje – celo nekateri od tistih, ki jih je premamila goljufivost sovražnih spletk – bodo po premisleku sledili partiji.

Sedaj je treba mobilizirati vse zdrave sile v družbi za odpor proti razrednemu sovražniku in za boj proti kontrarevoluciji. To zahteva zlasti revolucionarno odločnost partije, njenih članov in vodstva. Da, njenega vodstva. Čas ne čaka. Partija lahko poišče in morala bi poiskati v svojih vrstah sile, ki bi obrnile tok dogodkov in jih še pred kongresom vrnila na pravo pot.

Radi bi verjeli, da bo centralni komite bratske poljske komunistične partije znal biti kos svojim zgodovinskim odgovornostim!

Radi bi vam zagotovili, dragi tovariši, da so v teh težkih dneh, kakor so bili vedno v preteklosti, Centralni komite KP SZ, vsi sovjetski komunisti in ves sovjetski narod solidarni z vami v vašem boju. Naše stališče na šestindvajsetem kongresu KP SZ je natančno izrazil v svoji izjavi tovariš L. I. Brežnev: »Ne bomo dovolili, da bi bila socialistični Poljski prizadejana škoda, in bratske dežele ne bomo zapustili v nesreči.«

» Najpomembnejše je, da ne izgubimo svojega boja «

Der Spiegel

SPIEGEL: Gospod Wałęsa, od gdanskega sporazuma je minilo komaj deset mesecev. V tem kratkem času sta vi in vaš sindikat »Solidarnost« naredila iz Poljske skoraj drugo deželo – ali je po vašem mnenju ta sprememba dokončna?

WALENSA: Dokončna ne. Nič ni dokončnega. Zgodovina, zlasti poljska, nas uči, da ni nič dokončnega.

SPIEGEL: Kaj se bo še spremenilo?

WALENSA: To je težko napovedati, ker so prihodnje spremembe odvisne od najrazličnejših dejavnikov in ne samo od nas.

SPIEGEL: Najpomembnejši med temi dejavniki so seveda sovjetske grožnje in sovjetski tanki, mar ne?

WALENSA: Kaj ste rekli? Tanki? Grožnje? Od naših prijateljev? Saj to vendar ni mogoče, najbrž ste nekaj popolnoma pomešali.

SPIEGEL: Lepo bi sicer bilo...

WALENSA: Da, lepo bi bilo. Toda ali se vam ne zdi, da smo si Poljaki zaslužili to lepoto, ta košček miru, ta košček sreče? Vi gospodje od Spiegla pač zelo dobro veste, kaj je Poljska pretrpela v zadnji vojni. Saj je od takrat šele 36 let. In že spet? O, Marija, nikar!

SPIEGEL: Nevarnost, da bi veliki poljski brat, Sovjetska zveza, tudi vojsko posredovala proti novostim, obstoji od avgusta in je v zadnjem času dobila konkretne oblike. Zakaj ste pravzaprav tako prepričani, da Rusi ne bodo prišli?

WALENSA: Nikoli nisem rekel, da zagotovo ne bodo prišli. Še vedno pa sem prepričan o tem, da bi bila to največja, najbolj nora napaka, ki bi jo sploh lahko naredili, če bi se odločili za intervencijo.

SPIEGEL: Cela vrsta incidentov v novejšem času je pokazala, da je morda kdo zainteresiran za to, da bi na Poljskem vladalo protisovjetsko razpoloženje.

WALENSA: »Solidarnost« to prav gotovo ni!

SPIEGEL: Kaj bi naredila »Solidarnost«, če bi v nasprotju z vso zdravo pametjo vendarle prišlo do vojaške intervencije?

WALENSA: Do zdaj je vedno našla sredstva, ki so ustrezala razmeram.

SPIEGEL: Katera sredstva bi prišla v poštev ob zdaj grozečem položaju?

WALENSA: Učinkovita sredstva. Vzemimo na primer mene: potrebnih bi bilo že kar deset tankov, da bi mene učinkovito stražili. Pred nekaj leti se to ni posrečilo 60 policajem.

SPIEGEL: Mar to pomeni, da bi tisti, ki bi intervenirali, morali računati s tem, da je treba stražiti 36 milijono Poljakov?

WALENSA: Natančno tako. In ne samo stražiti. Morali bi jih tudi nahraniti in plačati velikanske državne dolge. In ali bodo pripravljeni tudi delati namesto nas? In kdo bo spet zgradil, kar bo pri tem uničenega? Prosim, ne pozabite, da je zgodovina naredila iz nas odlične strokovnjake za odpor.

SPIEGEL: Menda obstoje že izdelani načrti, po katerih naj bi delavci zasedli svoje tovarne in iz njih naredili utrdebe.

WALENSA: Bomo videli.

SPIEGEL: In kaj se bo zgodilo, če bodo poskušali Poljake premagati z lakoto? Če bo nakaznica za kruh dobil samo tisti, ki bo tudi delal?

WALENSA: Potem bodo morali ljudje pač delati. Vprašanje je le, kako. Lahko si zamišljam, da se bodo na montažnem traku tovarne orožja nekega dne namesto tankov pojavili čedni otroški vozički.

SPIEGEL: Torej tako kot v letih nemške okupacije, po tako imenovani želvji metodi, ustrezno geslu: »Če že moramo delati, potem vsaj čisto počasi.«

WALENSA: Če bodo naše ljudi prisilili k temu, zakaj pa ne, prekleto! Vsekakor mi lahko verjamete, da naše ljudstvo pozna več kot dovolj učinkovitih metod za odpor proti vsem vrstam okupacij.

SPIEGEL: Skoraj vsak poljski vojak ima očeta, sestro ali brata v »Solidarnosti«. Ali bo poljska armada streljala na delavce, če bo dobila takšen ukaz?

WALENSA: Odgovor na to vprašanje vam lahko dajo le vojaki sami.

SPIEGEL: Pred nekaj dnevi so v Varšavi izpustili štiri člane nacionalističnega združenja »Konfederacija neodvisne Poljske«, ki so bili več mesecev zaprti zaradi domnevnega ogrožanja države, med njimi tudi ustanovitelj konfederacije Moczulski. Zakaj ste se večkrat zavzeli za izpustitev, čeprav se ne strinjate z idejami Moczulskega?

WALENSA: Nisem prepričan, da je oznaka »nacionalistična« popolnoma pravilna za to skupino. Toda ne glede na to: zavzemamo se za to, da bi lahko vsakdo svobodno izražal svoje mnenje. Razen tega je bila naša dolžnost, da protestiramo proti aretaciji. V četrti točki sporazuma iz Gdanske je zapisano, da nihče ne sme biti zaprt zaradi svojega prepričanja, in da se zavzemamo za izpustitev vseh političnih zapornikov.

SPIEGEL: Gospod Walensa, vaši odnosi do vlade so seveda še naprej napeti...

WALENSA: Česa ne poveste! To je pravo ljubezensko razmerje...

SPIEGEL:... kar je bilo seveda bolj malo čutiti.

WALENSA: Prav. Torej: po prvem srečanju z ministrskim predsednikom Jaruzelskim ste bili zelo navdušeni in ste ga hvalili kot človeka, ki zna odločiti in svoje odločitve tudi uveljaviti. Še vedno tako mislite?

WALENSA: No ja... Je pač vojak. Vojake pa imam rad.

SPIEGEL: Na drugi strani pa je bil podpredsednik Rakowski zelo zadovoljen z vami in vas je imenoval spretnega partnerja za pogajanja. Čutite to kot pohvalo ali kot poskus, da bi vas prisilili k večji odgovornosti za državo?

WALENSA: Prisiliti se ne dam k ničemu. In vsaka hvala tudi ni prava hvala. Marsikaj ima za cilj le to, da bi koga onemogočila. Seveda ne vem, ali je bilo tako tudi pri Rakowskem. Vsekakor bi mi bilo ljubše, če me ljudje, kakršen je Rakowski, ne bi hvalili.

SPIEGEL: Rakowskega je razjezilo nenehno opozarjanje na to, da so sindikalisti, da ste vi, citiramo, »v prvi vrsti Poljaki«. Rakowski je odgovoril, da je navsezadnje tudi on Poljak. Ali je človek po vašem mnenju dober Poljak in hkrati partijski funkcionar?

WALENSA: Pošteno povedano, o tem res še nisem razmišljal.

SPIEGEL: In če bi zdaj to naredili?

WALENSA: Pomembno je predvsem to, da je človek pravi človek. Če je tako, potem se mi zdi vprašanje te ali one pripadnosti odveč.

SPIEGEL: Navsezadnje pa je tudi v »Solidarnosti« veliko članov partije.

WALENSA: Da, očitno v partijskem statutu ni nepremagljivih ovir za to. Vendar še nisem našel časa, da bi si ogledal ta statut.

SPIEGEL: Vaš odnos do partije je zelo paradoksalen...

WALENSA: Zakaj neki? To je čisto ljubezensko razmerje.

SPIEGEL: Ali z vsemi ljubicami tako ravirate?

WALENSA: (se zasmeje).

SPIEGEL: S svojo dejavnostjo ste pripeljali partijo na rob razsula...

WALENSA: Ne jaz. Partija je to sama naredila.

SPIEGEL: Se strinjamo. Vendar je zdaj za vas zelo pomembno, da bi partija svoj kongres sredi julija prestala kolikor toliko srečno. Kaj lahko naredite za svojo ljubico?

WALENSA: Mislim, da mora biti partija prav tako zainteresirana za to, da bi mi, »Solidarnost«, preživeli naš kongres, ki bo takoj za partijskim.

SPIEGEL: Pred kratkim ste rekli, da se »Solidarnost« bojuje za konsolidacijo pravega socializma. Kaj pravzaprav razumete s tem?

WALENSA: To je bil nesporazum. Tako tega nisem mislil. Kot sem že večkrat poudaril, sem sindikalist in nikakršen borec za kakršnokoli ideologijo, naj bo to socializem, komunizem ali kapitalizem. Takšno etikiranje se mi upira.

Tu na mizi je prazna steklenica šampanjca z zelo veliko obetajočo etiketo. Če steklenico napolnite s pitno vodo in jo pokusite, kakšen okus bo imela?

SPIEGEL: Nekoč je menda že nastalo vino iz vode.

WALENSA: Čudeži se dogajajo redko, saj drugače sploh ne bi bili čudeži. In tistega, ki o njem govorite, je samo enkrat naredil Jezus Kristus.

SPIEGEL: Številne osnovne organizacije partije, tako tudi v Leninovi ladjedelnici v Gdansk, zahtevajo obnovo z enako vneto kot vaš sindikat. Ali vam to ne jemlje vetra in jader?

WALENSA: Sploh ne. Če moram nositi 50 kilogramov na hrbtu in pride kdo, ki je pripravljen, da mi odvzame del tega bremena, sem lahko tega samo vesel.

SPIEGEL: V Leninovi ladjedelnici ste bili dolga leta član partije zvestih sindikatov in delavskega sveta. Kaj vas je pravzaprav obvarovalo pred tem, da niste kot večina vaših kolegov stopili tudi v partijo?

WALENSA: Moj svetovni nazor. Sem veren katoličan, partija pa propaga a teizem. S takšnim notranjim nasprotjem ne bi mogel živeti.

SPIEGEL: Toda v vrstah partije je vendar veliko vernih katoličanov.

WALENSA: Vem, vendar je po mojem to nepošteno.

SPIEGEL: Vaš idol, pogosto tudi vaš zaščitnik, kardinal Wyszyński, je pred kratkim umrl. S tem je Poljska,

predvsem pa svobodno sindikalno gibanje, izgubilo močno, tudi politično učinkovito avtoriteto. Ali bo položaj »Solidarnosti« zdaj težji?

WALENSA: Njen položaj ne, njena dejavnost pa je zdaj v resnici težja. S kardinalom Wyszyńskim smo se razumeli tudi brez veliko besed. Zdaj, ko ga ni več, pa bo očitno treba izmenjati mnogo besed, potrebna bodo pogostnejša posvetovanja, da naše delo ne bi trpelo.

Razumite me, prosim, pravilno. Tudi mi nismo za nenehno stavljanje. Nasprotno, sam sem bolj proti stavljanju. Vendar smo za dejavnosti, ki prinesejo tudi kaj učinka.

SPIEGEL: Kaj naj to pomeni?

WALENSA: Da obstoje tudi druga sredstva. Če bi sprevodniki na avtobusih in na vlakih nenadoma prenehali pregledovati vozovnice, ali če nihče več ne bi prebiral stanja na številnih plinskih in električnih napeljav... Toda saj menda ne pričakujete, da vam bom naštel prav vse, kar je lahko učinkovito in mogoče.

SPIEGEL: Kljub temu ste prejšnji teden že spet grozili s stavko, če vlada ne bi, kot je dogovorjeno, takoj objavila rezultate preiskave o dogodkih v Bydgoszczu. Ali se vam zdi ta grožnja pravilna?

WALENSA: Bila je popolnoma pravilna. Toliko bolj smo zato jezni na tiste ljudi, ki so nam v tej zadevi poskušali metati polena pod noge. Umrli primas tega zanesljivo ne bi bil naredil.

SPIEGEL: Vaša močna cerkvena vernost je pripeljala do domnev, da želite na Poljskem ustanoviti krščanske sindikate.

WALENSA: Takšne misli so popolnoma neutemeljene. Mi sindikalisti delamo za to, da bi bilo boljše človekemu telesu, Cerkev pa mora skrbeti za človekovo dušo. Seveda, kadar gre za takšne stvari, kot so resnica, pravičnost in poštenost, potem je stališče Cerkve tudi naše.

Toda mi ne bomo ne gradili cerkev, čeprav jih je na Poljskem premalo, niti maševali v sindikalnih prostorih; razen ob posebnih slovesnostih. Ne vem, ali ste verni, toda cerkev, to smo vendar mi vsi.

SPIEGEL: »Solidarnost« je z več kot deset milijoni članov poleg Cerkev, vsekakor pa še pred partijo, ena največjih družbenih sil v državi. To ji prinaša pravice, toda iz tega nastajajo tudi dolžnosti. Ali se sindikati vedno zavedajo teh dolžnosti?

WALENSA: Prvič, »Solidarnost« ni nikakršna sila »poleg Cerkev«. To sta dve popolnoma različni instituciji, ki ju sploh ni mogoče primerjati. Drugič pa je vprašanje, če opravljamo svojo dolžnost, neutemeljeno in krivično. Če upoštevamo le kratko obdobje, ki je za nami, seveda nismo mogli vedno opraviti vseh svojih dolžnosti. Naredili pa smo vse, kar je bilo v okvirih možnosti.

SPIEGEL: Sindikati vedno znova poudarjajo in brez dvoma upravičeno, da niso oni krivi za katastrofalno stanja na Poljskem, marveč dolgoletna napačna gospodarska politika vlade, nesposobnih direktorjev in korumpiranih funkcionarjev. To priznava celo sovjetsko vodstvo. Toda zato si noben Poljak ne more kupiti niti koščka kruha. Kaj naredijo vaši delavci za to, da bi se položaj končno izboljšal, kot je že večkrat obljubljeno?

WALENSA: Vedno znova uporabljate besedo »katastrofalno«. Sicer je res, da je oskrbovanje na Poljskem zelo slabo, in življenjska raven v primerjavi s tisto, ki jo imate vi, zelo nizka. Vendar nikar ne pozabite, da v mnogih deželah tega sveta vsak dan umira od lakote na tisoče in tisoče ljudi. Pri nas, hvala bogu, še nihče ni umrl od lakote. Upam, da tudi v prihodnje ne bo.

SPIEGEL: Ocene »katastrofalnega gospodarskega položaja« si nismo izmislili mi. Ta izraz lahko vsak dan beremo v poljskem tisku, tako v uradnem kot tudi v tisku opozicije.

WALENSA: Ah, so pač takšne in drugačne katastrofe. Do prave katastrofe je pri nas, hvala bogu, še daleč. Pomislite vendar na naše zaloge surovin, za katere nam lahko, vsaj delno, celo zavirate. Seveda, za izkoriščanje in predelavo teh surovin je pri nas še slabo poskrbljeno.

SPIEGEL: Torej Poljakom sploh ne gre tako slabo?

WALENSA: Seveda, če pogledamo vrste kupcev pred trgovinami, se zdi položaj resnično težak. Toda, kot že rečeno, vsi še živimo, in vi na Zahodu ne bi smeli pretiravati z nenehnim poudarjanjem našega katastrofalnega gospodarskega položaja.

SPIEGEL: 50 milijard mark dolgov v tujini, preveč denarja v domovini, za katerega ni prave blagovne ponudbe, nujnost, da se spet uvedejo živilske nakaznice – to so vendar dejstva.

WALENSA: Pomembnejše kot trenutni položaj je zame, za nas vse, vprašanje, kako se bomo spet rešili iz tega. O tem bi morali predvsem razmišljati.

SPIEGEL: Seveda. »Solidarnost« je razmišljala o reformah na skoraj vseh življenjskih področjih, celo o višini ministrskih plač in o pretiranem pitju vodke. Toda razmišljanj o gospodarski reformi do zdaj skorajda nismo slišali.

WALENSA: Ali s tem ne zahtevate malo preveč od nas? Ali mi lahko poveste, kaj so podobne organizacije v visoko razvitih industrijskih državah naredile v obdobju samo devetih mesecev?

SPIEGEL: Radi bi vedeli, zakaj je »Solidarnost« tako težko dati konstruktivne predloge za reševanje poljskega ključnega problema.

WALENSA: Ker nam v teh nekaj mesecih, kolikor obstajamo, venomer mečejo polena pod noge. Vaše vprašanje se mi zdi nepremišljeno in nespametno. Natančno tako bi lahko vprašali devetmesečnega otroka, zakaj še ni skomponiral nobene simfonije. Saj vendar veste, kako zapletena stvar je gospodarska reforma.

SPIEGEL: Kateri so torej zdaj najpomembnejši cilji vaših sindikatov?

WALENSA: Predvsem želimo biti sindikati. V tem trenutku se ukvarjamo še s svojo konsolidacijo.

SPIEGEL: Toda »Solidarnost« v današnjem položaju Poljske pač ni samo sindikat....

WALENSA: Nikar spet ne začnajte! Tudi na Poljskem, tudi v današnjem položaju, ni naloga sindikatov izdelovati programe, za to imamo vendar vlado. Mi lahko samo zavzemamo stališče do programov, ki jih je vlada izdelala, in jih ocenimo.

SPIEGEL: In kljub temu je »Solidarnost« dala po-budo za mnoge novosti, kot na primer priznanje kmeč-kih sindikatov, omiljenje cenzure tiska ali priznanje svobodnih študentskih društev. Vlada je tem zahte-vam ustregla.

WALENSA: Da, res, vendar tega nismo imeli za naše prave naloge, marveč bolj za stransko dejavnost.

Sicer pa imam občutek, da je način vašega spraševanja, ki mi sploh ni všeč, povezan z našim političnim sistemom. Tukaj na Zahodu sindikati sploh niso re-snično neodvisni, marveč so podvrženi določenim poli-tičnim silam, na primer, političnim strankam. Mi pa smo neodvisni.

SPIEGEL: Od vaših delavcev, ki so vas izvolili, pa ste kljub temu tudi vi odvisni. Izvolili so vas, ker so od vas pričakovali, da boste poskrbeli za to, da se bo gospo-darski položaj končno le izboljšal.

WALENSA: To je res, vendar to ne pomeni, da mo-ramo nadomestiti vlado. Žal mi je, da na vaša vpraša-nja ne moram odgovoriti tako, kot bi vam bilo verjetno ljubše. Vendar pač ne gre drugače, zares ne.

SPIEGEL: Vprašali smo vas, kateri so sedanji cilji sindikatov.

WALENSA: V tem trenutku se koncentriramo na sin-dikalne volitve. Kot vidite, na čisto normalno sindi-kalno delo, kakor v Nemčiji ali v Franciji.

SPIEGEL: »Solidarnost« pač niso sindikati kot zaho-dnemski DGB ali francoski CGT. Ta je zdaj na Polj-skem največja družbena sila z največjo avtoriteto, in zdi se, da vlada naredi skoraj vse, kar hoče »Solidar-nost«.

WALENSA: Tako je tudi prav. Dolžnost vlade, in sicer v vsaki državi, je ravno to, da dela tisto, kar želi ljud-stvo. Res je tudi, da je poljsko ljudstvo zelo zainteresi-rano za pametne gospodarske reforme. Zato se tudi vključujemo v ta dela. Toda to vendar ne more biti težišče našega dela. Naj mar predpišem vladi, kakšna naj bo reforma? Saj bi me dala obesiti!

SPIEGEL: Ali naj to pomeni, da želite prepustiti vladi potrebne spremembe v tovarnah in v gospodarski upravi?

WALENSA: Nikakor. Prav imate, mi nismo samo sin-dikati, marveč tudi družbeno gibanje. Zategadelj tudi podpiramo razvoj drugih ustanov, na primer samou-pravljanje v podjetjih. To pa pelje tudi k potrebnim organizacijskim rešitvam na področju gospodarske re-forme.

SPIEGEL: Vse to zveni zelo abstraktno. Z gospodar-ske reformo moramo, na primer, končno zvišati cene za osnovna živila, da bi lahko črtali visoke državne subvencije. Proti takšnemu zvišanju cen pa so na Polj-skem delavci že trikrat odšli na barikade. Kako mislite zdaj svojim ljudem vsiliti takšne nepriljubljene ukrepe?

WALENSA: Mi kot sindikati ne smemo ničesar storiti ali podpreti, kar je usmerjeno proti interesom naših članov, proti delavcem. Kljub temu pa smo si na ja-snem, da so sedanje cene napačne. Če se na primer izplača krmiti svinje z državnimi subvencioniranim kru-hom, ker je cenejši kot krma, potem je v tem nekaj absurdnega.

SPIEGEL: Torej, kaj boste naredili?

WALENSA: Reforma je treba uresničiti, vendar ne na račun tistih z najnižjim zaslužkom. In mi kot sindikati seveda ne bomo zahtevali nobenih zvišanj cen. Kateri sindikati na svetu pa bi naredili kaj takega? Saj bi bil to čisti nesmisel!

SPIEGEL: Izhajamo torej iz tega, da bo vlada ali kakšna državna komisija izdelala predloge za korek-turo cen; kaj bo potem rekla »Solidarnost«?

WALENSA: Da je treba kompenzirati izgube, ki so nastale z zvišanjem cen, predvsem pri tistih, ki so največ izgubili, pri tistih, ki malo zaslužijo.

SPIEGEL: Z zvišanjem plač? To vendar pripelje do nadaljnje inflacije...

WALENSA: Če pravimo kompenzacija, s tem ne mi-slimo na tiskanje denarja, marveč na pravično preraz-delitev. Tisti z najnižjimi dohodki ali hranilci velikih družin naj dobijo več, socialni minimum naj se zviša, toda tisti, ki jim gre sorazmerno dobro, bodo morali utrpeti nekaj izgub.

SPIEGEL: Še en zgled k temu neprijetnemu vpraša-nju: da bi podjetja lahko delala racionalneje, ali vsaj produktivneje, bi bilo verjetno treba odpustiti do dva milijona delavcev ali jih prešolati. Kakšno je stališče sindikatov do tega problema?

WALENSA: Zahtevali bomo, da bo država racionaliza-cijo tako povezala s prešolanjem, da delavci zaradi tega ne bodo trpeli škode.

SPIEGEL: Ali res mislite, da bi bilo pri današnjem gospodarskem položaju Poljske mogoče na račun dr-žave prešolati dva milijona delavcev?

WALENSA: Obstoje še druge možnosti. Mislimo predvsem na pregrupiranje v tiste gospodarske pa-noge, kjer manjka delovne sile. Več tisoč ljudi bo tudi rado odšlo na deželo in tam z državno začetno pomočjo ustanovilo in vodilo tako krvavo potrebne vrtnarske obrate. Razen tega vidimo možnost za nova delovna mesta na področju storitvenih dejavnosti.

SPIEGEL: Nova delovna mesta zahtevajo investicije, te pa stanejo denar. Od kod pa naj pride?

WALENSA: No, morda z Zahoda, v obliki mešanih kapitalnih družb. Na svojem potovanju po Japonski sem se lahko prepričal o tem, kako močno je ameriški kapital pripomogel k velikanskemu gospodarskemu vzponu Japonske.

SPIEGEL: V poljski letalski družbi Lot so izvolili delavski svet, ki naj bi sodeloval tudi pri personalnih odločitvah in pri investicijskih vprašanjih. Ali je ta svet prednja četa sindikatov ali konkurenca?

WALENSA: Sem tako proti kot tudi za ustanavljanje delavskih svetov. Po oktobru 1956 je bila ta pobuda zelo močna, kmalu potem pa je zamrla. Delavsko samoupravljanje je dobro samo takrat, kadar delavec sodeluje tudi pri dobičku podjetja.

Če pa gre za to, kot je primer pri Lotu, da delavski sveti prevzamejo le funkcije neodvisnih sindikatov, potem v njih ne vidimo nič dobrega.

SPIEGEL: Potem ko ste marca s podpredsednikom Rakowskim razčistili vprašanja okoli dogodkov v Byd-goszcju, so vam nekateri kolegi iz vodstva »Solidarno-sti« očitati avtoritarne način vodenja, drugi pa so me-nili, da ste bili preveč popustljivi. Kdo je imel prav?

WALENSA: O tem vprašanju smo izvedli več anket med našimi člani. Iz tega se je pokazalo, da 92 odstot-kov anketiranih podpira moje stališče, in le dva odstot-ka sta bila proti meni.

Če bi takšno anketo izvedli danes, bi bila še ugodnejša naša. Ljudem postaja namreč vse bolj jasno, da tega ali onega koraka ne moremo presojati z vidika trenut-nega položaja, marveč edino iz perspektive nadalj-njega razvoja.

SPIEGEL: Hočete reči, da je večina v bazi za zmeren kurz in proti radikalnemu kurzu?

WALENSA: Večina je za to, da opravimo svoje naloge. Za to potrebno taktiko pa baza rada prepušča meni.

SPIEGEL: Torej gre pri teh sporih samo za vprašanje pravilne taktike?

WALENSA: Izključno, no, recimo, skoraj izključno.

SPIEGEL: Za kaj pa še gre?

WALENSA: Ah, v sindikatih obstoje tudi takšni kri-čači ali kar cele skupine kričavcev, ki nimajo pred očmi ciljev »Solidarnosti«, marveč interese čisto drugih kro-gov.

SPIEGEL: Ali se vam zdi mogoče, da bi kdaj svojo strategijo morali uveljaviti tudi proti volji večine?

WALENSA: Ne, tega pa ne! Večkrat se je že zgodilo, da sem se znašel pred mučno večino. Toda vedno sem bil in sem še sposoben, takšno večino s pomočjo argu-mentov prepričati o svojem stališču.

Argumenti, gospodje, argumenti so pomembni! Uve-ljavljati lastno voljo proti tistim, ki so me izvolili, bi bil vendar čisti nesmisel. Kateri pametni človek pa se zaletava z glavo v zid?

SPIEGEL: In kaj bi naredili, če bi vas preglasovali?

WALENSA: Me pač ne bodo preglasovali.

SPIEGEL: Od kod vam takšno prepričanje?

WALENSA: Ker se poznam in ker poznam tiste, ki jim govorim, torej svoje delovne kolege in svoje volilce. Seveda si je mogoče zamisliti, da me preglasujejo, toda samo takrat, če bi bilo to že prej sklenjeno, ne pa, če gre za argumente in če odloča razum.

SPIEGEL: Že od vsega začetka so najrazličnejše sile poskušale vplivati na »Solidarnost«. Prvič je tu social-demokracijo usmerjena skupina KOR, potem pa še krog katoliških intelektualcev. Kateri vpliv je danes močnejši?

WALENSA: Najprej tole. Nihče še ni name vplival in nihče tudi ne bo mogel vplivati name, razen če me bodo njegovi argumenti prepričali. Stvarne, pametne argumente sem vedno pripravljene upoštevati, pa če-tudi bi jih izrekel otrok. Drugače pa sem gluha, pa čeprav bi govoril sam papež.

SPIEGEL: Vaš obisk v Ženevi je vaše četrto potovanje na Zahod...

WALENSA: (šteje na prste in se nasmeje) Pa je res že četrto.

SPIEGEL: Na vsakem potovanju ste izmenjali izkuš-nje z zahodnimi sindikati. Ali ste pri tem prišli do spoznanj, ki bi bila koristna za Poljsko?

WALENSA: Iz vsakega konkretnega in pametnega po-govora, kot na primer iz tega, ki ga imam zdaj z vami, gospodje, se lahko naučimo kaj koristnega.

Seveda nismo pripravljeni, vsako novo izkušnjo, vsako novo spoznanje takoj uporabiti na Poljskem. Toda zame je koristno že to, da poznam vaš način mišljenja, celo vaše napake.

SPIEGEL: Ali bi nam hoteli naštetii nekaj takšnih napak?

WALENSA: Poiščimo raje kaj pozitivnega. Tako so se mi na primer zdele zelo zanimive gospodarske dejav-nosti zahodnih sindikatov. Mislim na podjetja, ki so last sindikatov, ki jim prinašajo kar lep dobiček v sindikalno blagajno. Razen tega sem na Japonskem občudoval to, kako se tamkajšnjim sindikatom po-sreči, da dobijo od televizije debele honorarje za pravo-prenosov.

SPIEGEL: V zadnjem času ste večkrat govorili o tem, da ste hoteli odstopiti kot predsednik. Je to znak utru-jenosti, ali pa se vam zdi, da ste dosegli, kar je bilo v mejah možnega?

WALENSA: Predvsem gre za utrujenost, srce mi pač ne utriple več tako, kot bi moralo, drugič pa gre tudi za omejeno spoznanje, da veliko več ne bo mogoče doseči. Rad bi dal priložnost tudi drugim, ki zdaj pro-dirajo v ospredje. Če pa ga bodo ti kaj lomili, se bom takoj vključil in na kratko opravil z njimi.

SPIEGEL: Kako neki, če boste prej odstopili?

WALENSA: Seveda bom to še zmoget! Poskušajte to vendar razumeti: Od avgusta 1980 tečem kot motor s polnimi obrati. Kar pogledate si mojo glavo, koliko sivih las že imam. Pred avgustom, prisegam, ni bilo še nobe-nega! Toda zakaj naj bi zdaj naenkrat odnehal? Dokler bom prepričan, da me potrebujejo, pa naj odstopim ali ne, bom vsak trenutek pripravljen, da me vprežejo in da poskrbim za pravi, demokratični red. Postavil sem si celo že termin: 16. decembra. To je moj termin, o Jezus!

SPIEGEL: Zakaj ravno ta dan?

WALENSA: To je obletnica stavke v Gdansk leta 1970, tistega dne so streljali na nas. Če bi bilo s »Soli-darnostjo« karkoli narobe – česar pa ne verjamem – bom takoj organiziral naslednjo stavko in takoj usta-novil nove sindikate. Brez strahu, o vsem tem sem že temeljito razmislil.

SPIEGEL: Tudi o tem, da bi prevzeli vlado, kot ste že nekoč pripovedovali?

WALENSA: Pri tem pa sem tudi rekel, da je to zame najmanj verjetna možnost, da spada na področje fanta-zije. Prosim, razumite me pravilno: Če vedno znova pravimo, da ne želimo na oblast, potem pač govorimo resnično. In tisti stavek o možnosti, da bi prevzeli vla-dne posle, če ne bi bilo več vlade, je lahko pomenil pač samo eno: da se čutimo odgovorne za usodo naše dežele. O ne, oblast nima zame nikakršnega pomena.

SPIEGEL: Kaj je za vas najpomembnejše?

WALENSA: Zakaj me to sprašujete? Ali sem morda govoril neumnosti?

SPIEGEL: Nikakor ne. Radi bi le vedeli, kaj je za Lecha Walensa najpomembnejše.

WALENSA: Najpomembnejše za nas ali za vas?

SPIEGEL: Za ene in druge.

WALENSA: Torej za nas je najpomembnejše, da ne izgubimo svojega boja. Za vas, da za Zahod, pa pravza-prav velja isto. Če namreč mi ne bi zmagali, boste izgubili tudi vi, čeprav čisto počasi, po koščkih. Vedno znova se sprašujem, ali boste vi na Zahodu sploh kdaj sposobni to razumeti.

Uspeh v Devinsko-Nabrežinski občini

KPI in ostale politične skupine čaka sedaj trdo delo

Demokratska javnost in še posebej Slovenci so z zadovoljstvom sprejeli vest o odobritvi letošnjega proračuna občine Devin-Nabrežina, za katerega so glasovali poleg svetovalcev KPI in PSI tudi svetovalci Ssk. Pred dobrim mesecem so namreč svetovalci Ssk napovedovali, da bodo glasovali proti proračunu, kar bi povzročilo razpust občinskega sveta in imenovanje komisarske uprave. Ta nevarnost je sedaj, vsaj trenutno, za nami.

Tudi tokrat je torej prevladala preudarnost in čut odgovornosti političnih sil, ki jim je pri srcu usoda te izredno važne in lepe kraške občine.

Kot je bilo dogovorjeno na raznih srečanjih med predstavniki KPI, PSI in Ssk, je sedanja manjšinska levičarska uprava odstopila po odobritvi proračuna z namenom, da bi tako pripomogla k uspešnemu nadaljevanju pogovorov za doseg sporazuma o sestavi nove večinske uprave.

Znano je, da je v glavnem prišlo med temi političnimi silami do širšega politično programskega sporazuma.

Storjen je bil torej prvi uspešni korak, ki vzbuja dobre upe za nadaljno demokratično upravljanje devinsko-nabrežinske občine.

Kot komunisti bomo vložili vse naše moči, da se ta zadeva čimboljše in čimprej izpelje. Zavedamo se nepopravljivih posledic, posebno na urbanističnem področju, ki bi jih lahko povzročila komisarska uprava.

Pereči problemi, s katerimi se bo morala tudi nova večinska uprava spoprijeti, so izredne važnosti. Med temi poglobljenejši je vprašanje nove urbanistične ureditve in upravljanje občinskega teritorija. V teku so namreč priprave za izdelavo in odobritev variante Splošnega regulacijskega načrta, ki naj odpravi velike pomanjkljivosti tega urbanističnega instrumenta. Pri tej bitki, ki bo dolga in zelo težka, ker bo naltela na številne zainteresirane nasprotnike, smo odločeni zastaviti vse naše sile. Odpraviti hočemo veliko nevarnost množičnega naseljevanja (za kar se potegujejo mnogi domači in tuji špekulanti ter veleposesniki gradbenih zemljišč!) in nuditi večje možnosti pre-

bivalcem naših gornjih vasi, da si zgradijo svoj dom. Obenem se bomo še nadalje zavzemali za turistični in ne rezidencijalni razvoj nabrežinske občine.

Poleg urbanističnih vprašanj bo treba spopolnjevati obstoječe javne storitve, kot so prevozi, zdravstvene usluge, smetarska služba, otroški vrtci in šolstvo, razna javna dela itd. Ponovno se bomo potegovali za izgradnjo zelo potrebnega občinskega kulturnega doma v Nabrežini, kar smo začasno opustili zaradi nerazumevanja s strani drugih političnih sil v občinskem svetu.

Vsa omenjena in še mnoga druga vprašanja bodo lahko speljana, kljub veliki gospodarski krizi, če bo mogoče sestaviti trdno večinsko upravo, v kateri naj bi vladala strpnost, sloga in poštenu nameni vseh treh političnih komponent.

Za boljšo bodočnost v blagor občanov bo morala vsaka politična skupina nekaj popustiti, da se najde možnost demokratične in trdne upravljalnosti devinsko-nabrežinske občine. Naša stranka bo tudi tokrat opravila svojo dolžnost!

Še enkrat so prišli na vrsto spomeniki

Običajni «neznani» mazači so se zopet podali na akcijo ni oskrunili spomenike. V noči med ponedeljkom 13., in torkom 14. julija, to je prav na obletnico požiga Narodnega doma, so se znesli nad spomeniki padlih. Prebivalstvo je ostro obsodilo ta dejanja ni še enkrat zahtevalo, da oblasti končno zadajo udarec temu, kar še vedno nekateri smatrajo za navadne «ragazate».

ZSSDI v imenu zamejskih slovenskih športnih društev ogorčeno obsoja ponovno provokacijo s strani nazadnjaških in reakcionarnih tržaških neofašistov, ki so z zadnjo načrtno oskrunitvijo spomenikov padlim borcem in pomazanjem slovenskih smerokazov ponovno dokazali, da šovinizem v naših krajih ni bil še iztrebljen in da je tem reakcionarnim krogom aktivna slovenska prisotnost v javnem življenju še vedno trn v peti. Športniki in telesnokulturni delavci se bodo še dalje zavzeto prizadevali, da se v imenu demokratičnih načel še naprej krepijo odnosi poštenega sodelovanja in sožitja med tu živječima narodom. Od pristojnih oblasti pa ZSSDI odločno zahteva, da vendarle izsledijo krivce teh gnusnih dejanj in jim v bodoče preprečijo nemoteno rovarjenje.

V zgodnjih jutranjih urah smo morali ugotoviti, da sta tako spomenik padlim vaščanom, ki je postavljen sredi vasi, kot spomenik štirim bazoviškim junakom ponovno oskrunjen. Vaščani smo nad temi podlimi dejanji ogorčeni. Nesramno in nesprejemljivo je, da so v državi, ki se sklicuje za demokratično, še možna taka dejanja s strani podležev, ki jim je demokratično sožitje tu živčih skupnosti trn v peti. Sprašujemo se,

kakaj pristojne oblasti to dovoljujejo, kako je možno, da jim po tolikih oskrunitvah še ni uspelo izslediti krivcev, kdo si bo prevzel odgovornost, kdo si bo prevzel odgovornost, če se bo nekega dne komu od storilcev «med delom kaj neprijetnega pripetilo»?

BAZOVIŠKE VAŠKE ORGANIZACIJE

Odbor VZPI - ANPI Prosek - Kontovel na

posebnem sestanku odločno obsoja podli fašistični napad v noči med 13 in 14. julijem na spomenike našim padlim soborcem. Odbor zahteva od pristojnih oblasti, da končno izsledijo in podvzamejo odločne ukrepe proti provokatorjem ter jih primerno kaznujejo v korist dobrega sožitja med tu živječima narodom.

VZPI - ANPI Prosek - Kontovel

Na praznikih tiska je vedno veliko zanimanja za knjige

NADALJEVANJA

Spadolini in Slovenci

sednik Cossiga — ob predstavitvi svoje druge vlade — in predsednik Forlani — v svojem programskem govoru — jasno obvezala za sprejetje zakona o globalni zaščiti Slovencev.

Iz Vaših programskih izjavah pa, nasprotno, ta obveza ne pride jasno do izraza, razen splošne izjave o posebnih značilnosti Furlanije-Juljske krajine, ki naj bi bile vladi «dobro znane».

Strinjali se boste z menoj, gospod predsednik, da je moč tako izjavo tolmačiti na razne načine. Zato dovolite mi, da Vas prosim, da čimprej obrazložite pomen Vaših izjav, po možnosti že v teku razprave v poslanski zbornici.

Zainteresirano prebivalstvo z zaskrbljenostjo pričakuje pojasnilo in želi vedeti, ali namerava vlada sprožiti postopke zakonskih osnutkov za slovensko manjšino v smislu 3. in 6. člena ustave in v duhu obvez, ki jih je Italija sprejela z osimskim sporazumom.

Tudi ansambel «Stormy Six» je privabil veliko mladih poslušalcev

Kdo bo jedel

sprašuje, kako si je mogoče predstavljati v Cecovinijevem odboru prof. Lokarja ali dr. Benedetiča.

No, odgovor bomo prejeli v res kratkem času. Prav je, na koncu, da povemo še stališče KPI, kakor smo ga povedali javnosti in kakor smo ga obrazložili tudi delegaciji LpT, ki se je srečala z nami. Srečanje je predlagala Lista, najbrž zato, ker je s tem hotela prikriti svoje trajne stike s KD.

Mi smo Cecoviniju in njegovim povedali, da se ne bomo pogovarjali o ničemer, dokler ne bo ostopila vsa tržaška občinska uprava. Odstop Cecovinijevega odbora bi namreč ponovno odprl politično dialektiko in v tem okviru ostaja veljaven naš predlog o programskem soočenju vseh demokratičnih in ljudskih sil. Tu bi šele preverili, katere sile lahko iščejo skupen jezik. Mi smo svoje programske točke že povedali in ostajajo naš program: zaščita Slovencev, antifašizem, sodelovanje z Jugoslavijo in industrializacija, kompenzacijska avtonomija v okviru reforme načina upravljanja enotne dežele Furlanije-Juljske krajine. Kdor se s temi točkami strinja, ve za naš naslov.

st.s.

V mesecu avgustu DELO ne bo izhajalo. Naslednja številka bo izšla 4. septembra. Vsem bralcem želimo prijetne počitnice.

UREDNIŠTVO

Že večkrat smo po naših časopisnih stolpcih in ustno urgirali sodelovanje tovarišev za ureditev naslovov naročnikov našega glasila. Žal, moramo priznati, da je bil odziv zelo majhen. Zaradi tega imamo nemalo sitnosti s poštnimi uradi, ker nam stalno vračajo izvode časopisa z netočnimi naslovi. Poleg tega je še veliko takih naročnikov, oziroma bralcev, ki naročnine še niso poravnali. Zavedamo se, da se je le-ta od lanskega leta podvojila, razumeti pa morate, da je bilo to storjeno zaradi stalnega naraščanja tiskarskih in drugih tehničnih stroškov.

Nekateri tovariši so predlagali, da bi v začetku prihodnjega leta vstavili v časopis poštni obrazec za pravočasno poravnavo naročnine. Ker je predlog pozitiven, se bomo o tem pogovorili na sestanku, ki bi moral biti v kratkem, in bomo bralce tudi obvestili. Upamo vsekakor, da se bo na tak način stvar uredila.

Vsekakor pa si dovolimo pohvaliti tovariše in kriške sekcije «Josip Verginella», ki so se «akcije» polnoštevilno udeležili, tako da imamo skoraj popoln seznam naročnikov in točnih naslovov. Zahvaljujemo se tudi vsem tistim tovarišem, ki so nam kakorkoli priskočili na pomoč obenem pa spodbujamo ostale, da to čimprej napravijo.

UREDNIŠTVO

PRISPEVKI

Just Klun, Krmenka, prispeva 5.000 lir
Silvo Ražem, Krmenka, 4.000 lir

S Kontovela:

Josip Štoka, 7.000 lir
tov. Bruno, 8.000 lir
Angel Gerlanc, 4.000 lir
Josip Daneu, 5.000 lir
Angel Starc, 4.000 lir

S Proseka:

Mario Puntar, 4.000 lir
Guerino Husu, 4.000 lir

Ob poravnavi naročnine in v spomin na moža, prispeva Marija Ukmar 4.000 lir za DELO.

Vatovac Leopold, Devinščina, 10.000 lir

Ob 15. obletnici smrti Rudija Wilhelma prispevajo žena Marija in sin Vladimir z Livijo, 10.000 lir za sklad DELA.

V isti namen daruje sestra Ivanka 10.000 lir

Vsem topla hvala.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK
Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipo/lito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst